

Kunnan palveluverkkoselvitys ja vaikutusten arviointi

Kunnanhallitus 22.04.2024 § 118

754/00.01.02/2022

Valmistelija	kunnanjohtaja Virpi Sailas, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Kunnanjohtaja Sailas Virpi Kunnanhallitus päättää merkitä kunnan palveluverkkoselvityksen ja tehdyn vaikutusten ennakoarvioinnin tiedoksi.
Käsittely	Yhdyskuntatekniikan johtaja Anna-Kaisa Kauppinen poistui kokouksesta klo 17.15.
Päätös	Esittelijä veti asian pois esityslistalta. Asia käsitellään kunnanhallituksen kokouksessa 29.4.2024.
Selostus	Palveluverkkoselvitys ja tehty vaikutusten ennakoarviointi 2023 Kirkkonummen kunta on laatinut palveluverkkoaan koskevan selvityksen Tilakonsultit Oy:n sekä MDI:n kanssa. Vuoden 2023 lopussa on tehty ennakkovaikutusten arviointi (kysely ja kuntalaisillat), jossa arvioitiin alueelliset kehittämismahdollisuudet käyttäjien ja kuntalaisten näkökulmista. Palveluverkkoselvityksen taustaa Kirkkonummen sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen palveluverkkosuunnitelma laadittiin viimeksi vuonna 2019 ja se hyväksyttiin päätöksenteossa vuonna 2020. Palveluverkkosuunnitelma 2020 laatimisen jälkeen on kunnassa ja yleisesti kuntakentällä tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka ovat osaltaan luoneet tarpeen tarkastella sivistyksen ja vapaa-ajan palveluverkkoa laajemmin ja aikaisempaa pidemmälle ajanjaksolle. Palveluverkkosuunnitelman laadinnan jälkeen esimerkiksi Jokirinteen oppimiskeskus, Veikkolan koulun laajennus ja Veikkolan uusi päiväkotitoimitus on otettu käyttöön. Lisäksi meneillään on toteutus- ja suunnitteluvaiheessa useita sivistyspalveluiden investointihankkeita, kuten GWP:n koulukeskus, yhteiskampus, Nissnikun yhtenäiskoulu, Kantvikin koulun ja hankkeisiin liittyvät väistötilajärjestelyt. Uudet väestöennusteet osoittavat edelleen väestön ikääntymistä ja lasten ja nuorten määrän vähenemistä, mutta samanaikaisesti myös varhaiskasvatusikäisten palvelutarpeen kasvua jo lähivuosina. Väestön vanhetessa myös ikääntyvien sivistys- ja vapaa-ajan palvelutarpeen kasvuun on varauduttava. Kirkkonummen kuntastrategian 2023 - 2030 mukaan kasvamme suunnitelmallisesti ja hallitusti. Palvelutarjontamme vastaa kasvavan ja ikääntyvän väestön tarpeisiin. Olemme vahva sivistyskunta, jossa varhaiskasvatus, opetus ja koulutus ovat arvostettuja. Oppimisympäristömme ovat turvallisia ja terveellisiä. Palveluverkkoselvitys poikkeaa palveluverkkosuunnitelmista niin, että selvityksen ei ole tarkoitus olla kuvaus tulevasta tai jo tiedetystä palveluverkon kehittämisestä tai siihen liittyvistä muutoksista. Sen sijaan

selvityksen tarkoituksena on antaa tietoa erilaisista mahdollisista kehityskuluista ja niiden vaikutuksista tulevan palveluverkon suunnitteluun.

Palveluverkkoselvityksen keskeisenä tavoitteena on ollut tuoda entistä selvemmin esille eri tekijöitä, jotka yhdessä vaikuttavat palveluverkkoon ja siten tuoda tietoa palveluverkkoon liittyvään suunnitteluun ja edelleen päätöksentekoon sekä toteuttamiseen. Palveluverkkoselvityksen kautta haluttiin tuoda esille palveluverkon ja kunnan yhdyskuntasuunnittelun on keskinäisiä vaikutuksia. Sivistyspalvelut huomioon ottavalla yhdyskuntasuunnittelulla voidaan muun muassa vaikuttaa palvelujen alueelliseen tarpeeseen ja tukea toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä palveluverkon toteuttamista, mikä mahdollistaa laadukkaiden palvelujen tuottamisen myös tulevaisuudessa.

Palveluverkkoselvitys koostuu seitsemästä osasta, jotka kuvaavat myös selvitystyön eri vaiheita. Työn varhaisemmat vaiheet tuottivat tietoa työn seuraavaan vaiheeseen niin, että selvityksen tuloksena oli mahdollista muodostaa mahdollisimman laaja kokonaiskuva Kirkkonummen sivistyksen ja vapaa-ajanpalvelujen palveluverkosta ja mahdollisista tulevista kehityssuunnista.

Työn vaiheet olivat: 1) nykyisen toimitilakannan inventointi ja kartoitus, 2) palvelukapasiteetin laskenta, 3) alueellisten maankäytön skenaarioiden ideointi ja mallintaminen, 4) skenaarioihin pohjautuvan alueellisen väestökehityksen ja palvelutarpeen laskenta, 5) skenaarioihin pohjautuvien mahdollisten palveluverkkomallien muodostaminen, 6) elinkaarikustannusten laskenta mahdollisille palveluverkkomalleille ja 7) selvityksen yhteenveto ja suositukset.

Palveluverkkoselvityksen on toteuttanut Mikko Marja-aho Tilakonsultit Oy:stä ja alueellisen väestökehityksen laskelmat on laatinut Rasmus Aro MDI:stä. Palveluverkkoselvityksen toteuttaminen on edellyttänyt laajaa yhteistyötä Kirkkonummen kunnan eri palvelualueiden asiantuntijoiden kanssa. Työn eri vaiheissa eri palvelualueiden asiantuntijoiden rooli on vaihdellut tehtävän luonteen mukaan esimerkiksi niin, että toimitilojen inventoinnissa tilapalvelujen ja maankäyttöön liittyvien skenaarioiden laadinnassa kaavoituksen asiantuntemus on korostunut työn toteuttamisessa.

Johtopäätöksiä palveluverkkoselvityksessä

Palveluverkkoselvitys tuo esille tietoa keskinäisistä vaikutuksista, jota ei ole aikaisemmin ole ollut käytettävissä. Tällaista tietoa on muun muassa se, miten kunnan kehittäminen, erityisesti maankäyttö, heijastuu palvelutarpeeseen ja sitä kautta myös investointeihin. Palveluverkkoselvitys liittyy tähän tietoon myös arvion nykyisten toimitilojen kunnosta, mikä osaltaan auttaa yhteensovittamaan eri syistä muodostuvia investointitarpeita.

Selvityksestä ilmenee muun muassa, että Kirkkonummen kunnan sivistyksen ja vapaa-ajan palveluiden palveluverkon näkökulmasta tavoiteltavana kasvuvauhtina voidaan pitää maltillista noin 1 % kasvua. Maltillisen kasvun tilanteessa kunnan lapsimäärä kasvaa pitkällä aikavälillä ja koulujen täyttöasteet nousevat tavoitellulle tasolle. Kapasiteetin kannalta tasainen kasvu on tavoiteltavaa, sillä uusien alueiden nopea kasvu tuottaa nopeaa kasvua palvelukysynnässä, mikä lisää investointipaineita ja riskiä palvelutarpeen lyhytikäisyydestä. Yhdyskuntarakenteen keskelle tapahtuva kasvu pystyy tukeutumaan uusia alueita paremmin olemassa olevaan

palvelukapasiteettiin ja vapautuvaa kapasiteettia on helpompi hyödyntää palvelutarpeiden muuttuessa.

Palveluverkkoselvitys ei ota kantaa siihen, millaista palveluverkkomallia kunta lähtee toteuttamaan. Sen sijaan se tuo esille, että on olemassa vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muuttuvia tekijöitä, jotka vaikuttavat palvelutarpeeseen niin alueellisesti kuin koko kunnan tasolla. Palveluverkkoselvitys tuo esille myös ennustetun väestökehityksen vaikutukset nykyisen toimitilaverkon kapasiteettiin. Tieto on olennaista muun muassa kaavoitukselle palvelutuotannon tonttien varaamiseksi. Selvitys voi osaltaan tukea päätöksentekoa niin, että kunnan kehittäminen voisi olla tietoon pohjaavaa, suunnitelmallista ja eri tekijöiden keskinäisiä vaikutuksia huomioon ottavaa.

Palveluverkkoselvitykseen tehty vaikutusten ennakoarviointi

Palveluverkkoselvitykseen liittyen toteutimme kuntalaisille ja henkilöstölle suunnatun asukas- ja henkilöstökyselyn ja kuntalaisillat.

Kysely oli auki 2.11.2021 – 19.11.2023. Kysely toteutettiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Yhteistyökumppanina kyselyn toteutuksessa oli Owl Group Oy. Kyselyä jaettiin Kirkkonummen verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Kyselyä levitettiin päiväkotilaisten huoltajille päiväkotien kautta, koululaisten huoltajille Wilman kautta ja päiväkotien, koulujen ja vapaa-ajan palveluiden henkilöstölle kaupungin kanavien ja intranetin kautta. Kyselyyn saatiin yhteensä 789 vastausta. Vastauksista 656 saatiin suomeksi, 126 ruotsiksi ja 7 englanniksi. Kyselyssä oli taustaa koskevia kysymyksiä, yleisiä palveluita koskevia kysymyksiä sekä tarkempia palveluverkkoselvityksessä nousseita alueittaisia kysymyksiä. Vastaajille näytettiin kysymyksiä heidän roolinsa sekä asuinalueensa/työskentelyalueensa mukaan.

Kunta järjesti kolme alueellista (Kunnantalo, Veikkola ja Masala) asukastilaisuutta palveluverkkoselvityksen arviointiin marras-joulukuun 2023 aikana. Tilaisuudet olivat avoimia kaikille ja kuntalaiset kutsuttiin keskustelemaan palveluverkon kehittämisestä. Tilaisuuksissa esiteltiin sekä tehty palveluverkkoselvitys että kyselyn tulokset ja käytiin yhteistä keskustelua.

Johtopäätökset kyselystä:

Pohjoisen alue:

Sjökullan päiväkodin ja koulun säilyttäminen: Monet vastaajat korostivat alueelle tehtyjä suuriainvestointeja, jotka menisivät hukkaan, jos päiväkoti ja koulu suljettaisiin tai siirrettäisiin pois ja vastaajat korostivat Sjökullan koulun ja päiväkodin merkitystä alueen yhteisölle ja lasten hyvinvoinnille. He pitävät nykyistä ympäristöä turvallisena ja haluavat säilyttää sen. Useat vastaajat painottavat ruotsinkielisen opetuksen säilyttämisen merkitystä ja tarvetta tukea kaksikielisiä lapsia heidän kielitaitonsa kehittämisessä.

Pienten ryhmäkokojen ja riittävän henkilöstön merkitys: Vastaajat toivat esiin, että pienet ryhmäkoot ja riittävä henkilökunta tulee huomioida kehittämisessä.

Luonnon läheisyyden hyödyntäminen: Useat vastaajat korostivat nykyisten tilojen, kuten päiväkodin ja koulun, sekä luonnon läheisyyden tarjoamaa arvoa lasten kasvulle ja oppimiselle.

Huoli keskittämisestä: Vastauksissa nostettiin esiin huoli siitä, että isoja yksiköitä keskitettäisiin. Vastauksissa tuotiin esiin huolta koulumatkojen pituudesta, erityisesti pienille lapsille, ja korostavat tarvetta turvallisiin kulkuyhteyksiin lähikoulu Sjököllan koulun ja päiväkodin säilyttäminen alueella.

Vapaa-ajanpalvelut: Vastaajat olivat tyytyväisiä nykyisiin vapaa-ajan palveluihin. Vastaajat toivoivat harrastusten monipuolisuutta ja toiveita heräsi laajemmasta valikoimasta harrastusmahdollisuuksia erityisesti nuorille ja ikäihmisille. Useat vastaajat painottavat nykyisten vapaa-ajanpalveluiden säilyttämistä. Vastaajat näkivät turvallisen ympäristö ja esteettömyyden tärkeinä tekijöinä palveluiden kehittämisessä. Vastaajat toivoivat vanhojen rakennusten hyödyntämistä. Toiveena oli vanhojen rakennusten, kuten kirjaston ja kartanon, säilyttäminen ja niiden muuttaminen kulttuuritiloiksi ja harrastuspaikoiksi ja koulujen tilojen hyödyntämistä harrastuksiin.

Itäinen ja keskinen alue:

Tilojen ja resurssien parantaminen: Vastauksissa painotettiin tarvetta parantaa ja kunnostaa olemassa olevia tiloja, erityisesti korjata sisäilmaongelmia kouluissa ja päiväkodeissa sekä tarjota moderneja ja toimivia tiloja lapsille ja henkilökunnalle.

Keskittämisen haitat ja pienemmät yksiköt: Vastauksissa vastustettiin suurten keskitettyjen yksiköiden perustamista ja painotettiin pienempien yksiköiden merkitystä lapsille turvallisuuden, oppimisen ja yhteisöllisyyden kannalta. Vastaajat kokivat laajasti lähellä olevat koulut tärkeinä mm. turvallisuuden ja lyhyiden koulumatkojen takia. Laajakallion koulun säilyttämiselle tuli vahvaa kannatusta: tämä koulu koettiin toimivaksi, turvalliseksi ja laadukkaaksi kouluksi.

Alueellinen saavutettavuus ja lyhyet koulumatkat: Vastauksissa korostettiin tarvetta säilyttää lyhyet ja turvalliset koulumatkat sekä taata varhaiskasvatuksen saavutettavuus.

Lähikoulut ja päiväkodit: vastauksissa tuotiin esille lähikoulujen ja -päiväkotien tärkeys. Henkilökunnan riittävyys ja pysyvyys: huoli henkilöstön riittävydestä ja pysyvyydestä.

Vapaa-ajanpalvelut: Painopisteen kohdistamista toivottiin alueille, joissa tilojen käyttö on jäämässä vajaaksi. Tarjontaa toivotaan laajasti eri ikäisille ja eri ryhmille. Nuorille halutaan lisää tiloja ja harrastusmahdollisuuksia haja-asutusalueilla. Vastaajat näkivät tarpeen keskustan alueen kehittämiselle ja lähipalvelujen turvaamiselle. Vastauksissa painotettiin lähipalvelujen, kuten kirjastoautojen, säilyttämistä sekä keskusta-alueen kehittämistä ikäryhmien tarpeet huomioon ottaen. Esiin nousi tarpeita erilaisista liikuntamahdollisuuksista, kuten ulkoilureiteistä, jalkapallohallista ja jäähallista.

Kunnanhallitukselle tuodaan tiedoksi palveluverkkoselvitys ja kysely.